STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
M. POIARESE MADURA
přednesené dne 7. září 2006 [1]

1. Z ustálené judikatury vyplývá, že mimosmluvní odpovědnost Společenství může vzniknout pouze tehdy, jsou-li splněny tři kumulativní podmínky, tedy protiprávní jednání Společenství, skutečná a určitá škoda a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a dovolávanou škodou [2].

I – Skutkový základ kasačního opravného prostředku

2. Rozsudkem ze dne 17. března 2005 Agraz a další v. Komise (T-285/03, dále jen „napadený rozsudek") Soud prvního stupně Evropských společenství zamítl žalobu na uplatnění odpovědnosti podanou společnostmi z odvětví rajčat z důvodu, že ačkoli se Komise Evropských společenství dopustila při uplatnění režimu podpor Společenství protiprávního jednání, které vyvolalo odpovědnost Společenství, neměla škoda tvrzená účastnicemi řízení podávajícími kasační opravný prostředek (dále jen „navrhovatelky") určitý charakter. Projednávaný kasační opravný prostředek se týká způsobu posouzení skutečného charakteru škody způsobené příjemcům podpory Společenství v případě, kdy Komise disponuje při stanovení výše této podpory určitým prostorem pro uvážení.

A – *Právní a skutkový rámec*

3. Nařízení Rady (ES) č. 2201/96 ze dne 28. října 1996 o společné organizaci trhů s produkty zpracovanými z ovoce a zeleniny (Úř. věst. L 297, s. 29; Zvl. vyd. 03/20, s. 83, dále jen „základní nařízení") zavádí režim podpory produkce v oblasti produktů zpracovaných z rajčat. Podle článku 2 tohoto nařízení je tato podpora poskytována zpracovateli, který zaplatil producentovi cenu nejméně rovnou minimální ceně stanovené Komisí.

1 — Původní jazyk: portugalština.

2 — Viz zejména rozsudky Soudního dvora ze dne 27. ledna 1982, Birra Wührer a další v. Rada a Komise (256/80, 257/80, 265/80, 267/80 a 5/81, Recueil, s. 85, bod 9), a Soudu ze dne 2. července 2003, Hameico Stuttgart a další v. Rada a Komise (T-99/98, Recueil, s. II-2195, bod 67).

4. Výše podpory je stanovena podle článku 4 základního nařízení ve znění použitelném v projednávané věci:

„1. Podpora produkce nesmí být vyšší než rozdíl mezi minimální cenou placenou producentu ve Společenství a cenou suroviny v hlavních producentských a vyvážejících třetích zemích.

2. Výše podpory produkce se stanoví tak, aby umožnila odbyt produktů Společenství v mezích ustanovení odstavce 1. Aniž je dotčen článek 5, zohlední se při stanovení této výše zejména:

a) rozdíl mezi cenou suroviny stanovenou ve Společenství a cenou suroviny v hlavních konkurenčních třetích zemích;

b) výše podpory stanovená nebo vypočtená pro předcházející hospodářský rok před snížením stanoveným v odstavci 10, pokud se tento článek použije,

a

c) u produktů, u kterých produkce Společenství představuje podstatnou část trhu, vývoj objemu zahraničního obchodu a cen, pokud tento poslední ukazatel vede ke snížení výše podpory."

5. Komise s ohledem na stanovení podpor pro hospodářský rok 2000/2001 v odvětví zpracovaného ovoce a zeleniny požádala hlavní třetí země, které jsou producenty rajčat, Spojené státy, Izrael, Turecko a poprvé také Čínu, aby jí poskytly nezbytné informace. Vzhledem k tomu, že čínské orgány na tuto žádost neodpověděly, zohlednila Komise v rámci výpočtu pouze ceny uplatňované v ostatních třech zemích.

6. Komise dne 12. července 2000 přijala nařízení (ES) č. 1519/2000, kterým se stanoví pro hospodářský rok 2000/2001 minimální cena a výše podpory produkce u produktů z rajčat (Úř. věst. L 174, s. 29). Výše podpory produkce byla stanovena na 17,178 eur za

100 kg rajčatového koncentrátu s obsahem sušiny 28% nebo více, avšak méně než 30%. Tato částka představuje ve srovnání s předchozím hospodářským rokem pokles o 20,54%.

7. V důsledku přijetí tohoto nařízení zpochybnily delegace a sdružení zástupců producentů produktů z rajčat ze Španělska, Francie, Řecka, Itálie a Portugalska nezohlednění ceny čínských rajčat při stanovení výše podpory. Organisation européenne des industries de la conserve de tomates (Evropská organizace zpracovatelů rajčat, dále jen „OEICT") a Associaço Portugesa dos Industriais de Tomate zaslaly Komisi několik žádostí o změnu výše poskytnuté podpory. Podle nich by zohlednění čínských cen, které jsou výrazně nižší než ceny uplatňované v producentských zemích, zohledněné Komisí, muselo vést ke zvýšení podpory. K jedné z těchto žádostí byla připojena smlouva obsahující cenu zaplacenou za rajčata čínskému producentovi. Komise se nicméně domnívala, že jelikož čínské orgány nepotvrdily průměrnou cenu rajčat vyprodukovaných v jejich zemi, je nemožné, aby změnila výši podpory na základě ceny dohodnuté v jediné smlouvě

8. Na podzim roku 2001 španělské a portugalské orgány poskytly Komisi průměrnou cenu rajčat zaplacené v hospodářských letech 1999 a 2000 producentům z provincie Xinjiang, kteří představují přibližně 88% celkové čínské produkce zpracovaných rajčat.

9. Komise nicméně v lednu 2002 oznámila OEICT, že nepovažuje za nutné nařízení č. 1519/2000 měnit, protože stanovení výše podpory bylo v souladu s články 3 a 4 základního nařízení. Mimoto zdůraznila, že se nezdá, že by odvětví rajčat Společenství bylo z důvodu stanovené výše podpory znevýhodněno, neboť během hospodářského roku 2000/2001 bylo dosaženo rekordní úrovně zpracování.

B – *Řízení a napadený rozsudek*

10. Přibližně stovka společností španělského, italského, řeckého, francouzského a portugalského původu působících v odvětví produktů zpracovaných z rajčat podala dne 18. srpna 2003 kanceláři Soudu žalobu směřující k určení, že Komise je povinna nahradit jim škodu, kterou utrpěli z důvodu metody výpočtu podpory produkce stanovené v nařízení č. 1519/2000.

11. Podle napadeného rozsudku Soud konstatuje, že nařízení č. 1519/2000 je stiženo dvojí protiprávností. Zaprvé, protiprávnost vyplývá z nečinnosti Komise v návaznosti na zaslání dopisu dne 4. února 2000 čínským orgánům s dotazem na průměrnou cenu rajčat pro hospodářský rok 1999/2000. Taková nečinnost zakládá v očích Soudu dostatečně závažné porušení zásad řádné péče a řádné správy. Zadruhé, protiprávnost vyplývá ze skutečnosti, že nařízení č. 1519/2000 při stanovení výše podpory určené producentům Společenství výrobků zpracovaných z rajčat nikterak nezohledňuje čínské ceny rajčat. Podle Soudu se jedná o nesplnění kogentních podmínek stanovených základním nařízením, které může zakládat mimosmluvní odpovědnost Společenství.

12. Soud nicméně dospěl k zamítnutí žaloby, když usoudil, že podmínka týkající se skutečného a určitého charakteru škody vyplývající z protiprávnosti nebyla splněna. V bodech 72 až 77 napadeného rozsudku je uvedeno následující:

„72. Žalobkyně odhadují svou škodu jako přesný rozdíl mezi výší podpory, která byla stanovena v nařízení č. 1519/2000, a výší, která by byla stanovena, kdyby Komise zohlednila čínské ceny.

73. Zaprvé je třeba zdůraznit, že čínské ceny, o které se opírají, jsou ceny, které byly získány prostřednictvím španělských diplomatických služeb v Pekingu. Jedná se o průměrnou cenu rajčat placenou producentům z provincie Xinjiang představující podle žalobkyň přibližně 88% čínské produkce zpracovaných rajčat. Tato čísla jsou Komisí zpochybňována, neboť představují nízký průměr. Komise nebyla schopna posoudit, zda byly v souladu s ustanoveními základního nařízení. Při hodnocení komplexní hospodářské situace se její posuzovací pravomoc použije také ohledně zjištění základních údajů [...].

74. Jestliže totiž základní nařízení přiznává Komisi určitý prostor pro uvážení při stanovení výše podpory, není možné s jistotou určit dopad zohlednění ceny zaplacené čínským producentům rajčat na výši podpory. Článek 4 odst. 1 nestanoví, že podpora produkce se musí rovnat rozdílu mezi minimální cenou zaplacenou producentovi ve Společenství a cenou suroviny v hlavních producentských třetích zemích. Stanoví pouze maximální hranici.

75. V tomto ohledu je namístě uvést, že skutečnost, že Komise v minulosti mohla stanovit výši podpory na úrovni přesně odpovídající rozdílu mezi minimální cenou

placenou producentu ve Společenství a cenou suroviny v hlavních producentských a vyvážejících třetích zemích, ji žádným způsobem nezavazovala zachovat podporu na této úrovni. Bylo by dokonce v rozporu s literou a účelem základního nařízení, kdyby Komise nezohlednila vývoj situace na mezinárodních trzích, a případně tak ztížila odbyt produktů Společenství.

76. Žalobkyně se proto nemohou dovolávat práva na maximální podporu odpovídající rozdílu mezi minimální cenou placenou producentu ve Společenství a cenou suroviny v hlavních třetích zemích po zohlednění čínských cen.

77. Proto škoda, kterou žalobkyně vypočetly a která je upřesněna v tabulce v příloze A.27 k žalobě, není určitá."

13. Na tuto část rozsudku nyní navrhovatelky zaměřují svoji kritiku. V kasačním opravném prostředku, který předkládají Soudnímu dvoru, tvrdí, že Soud neprávem dospěl k závěru, že škoda nebyla určitá. Žádají také Soudní dvůr, aby znovu rozhodl a konstatoval, že podmínky pro vznik mimosmluvní odpovědnosti Společenství jsou v projednávaném případě splněny. Pokud jde o poskytnutí zbývající části podpory produkce, která měla být navrhovatelkám poskytnuta, navrhují Soudnímu dvoru, aby o této otázce rozhodl nebo vrátil posouzení vzniklé škody zpět Soudu.

II – Analýza kasačního opravného prostředku

14. Navrhovatelky se na podporu svého kasačního opravného prostředku dovolávají čtyř důvodů kasačního opravného prostředku. První důvod kasačního opravného prostředku vychází z nesprávného právního posouzení při kvalifikaci určitého charakteru škody. Další tři důvody se týkají chyb, jichž se údajně Soud dopustil při vedení řízení a projednávání věci v prvním stupni. Svým druhým důvodem kasačního opravného prostředku navrhovatelky vytýkají Soudu porušení zásady kontradiktornosti a práva být vyslechnuty. Svým třetím důvodem kasačního opravného prostředku tvrdí, že jejich návrhová žádání v prvním stupni byla zkreslena. Poslední důvod kasačního opravného prostředku vychází z toho, že Soud nedodržel svůj úkol rozhodnout a vyjádřit se k výši škody poté, co bylo prokázáno protiprávní jednání Komise.

15. Pokud jde o první důvod kasačního opravného prostředku, dělí se podle analýzy navrhovatelek na dvě části. Zaprvé uplatňují, že napadený rozsudek je založen na nedo-

držení judikatury Společenství a zásad uznávaných ve vnitrostátních právních řádech v oblasti mimosmluvní odpovědnosti v rozsahu, v němž Soud nesprávně zaměnil existenci určité škody a posouzení její výše. Zadruhé se Soud dopustil chyby tím, že pokud jde o uznání práva navrhovatelek na náhradu škody, nevyvodil důsledky ze svých zjištění ohledně protiprávního jednání Komise.

16. Analýza navrhovatelek vyžaduje úvodní poznámku. Z této analýzy, zdá se, vyplývá, že protiprávní jednání Komise zjištěné Soudem mělo automaticky vést ke vzniku odpovědnosti Společenství. Tato analýza, jak se zdá, napovídá, že z jakéhokoli protiprávního jednání, které může vyvolat odpovědnost Společenství, vyplývá právo na náhradu škody. Přitom tomu tak není. Za předpokladu, že bylo takové protiprávní jednání prokázáno, je třeba dále ověřit, zda jsou splněny další dvě podmínky pro uplatnění odpovědnosti Společenství [3]. Byly totiž prokázány vady, které nevedou k nahraditelné škodě. Je tomu tak zejména tehdy, pokud je tvrzená škoda považována za „možnou“ [4] nebo bez příčinné souvislosti s vytýkaným protiprávním jednáním [5].

17. V projednávané věci vyplývá neúspěch žaloby na náhradu škody u Soudu z nedostatku určitosti tvrzené škody. Odpovědnost Společenství je namístě vyloučit, pokud dotčený orgán disponuje určitou posuzovací pravomocí takovým způsobem, že není možné s jistotou prokázat, že protiprávní jednání mělo vliv na přijaté rozhodnutí. Tento předpoklad je třeba v projednávaném případě přezkoumat.

A – *Nesprávné posouzení v napadeném rozsudku*

18. Existuje případ, ve kterém lze lehce pochopit, že protiprávní jednání, které má jasné a předvídatelné důsledky, nezpůsobuje skutečnou a určitou škodu. Připusťme, že je možné prokázat, že v případě neexistence zjištěného protiprávního jednání by musel

3 — Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 21. května 1976, Roquette frères v. Komise (26/74, Recueil, s. 677, bod 22).

4 — Viz, v rámci Smlouvy o ESUO, rozsudky ze dne 12. prosince 1956, Mirossevich v. Haute Autorité (10/55, Recueil, s. 365), a ze dne 17. prosince 1959, FERAM v. Haute Autorité (23/59, Recueil, s. 501, s. 515); v rámci Smlouvy o ES rozsudky ze dne 14. července 1967, Kampffmeyer a další v. Komise (5/66, 7/66 a 13/66 až 24/66, Recueil, s. 317, s. 345), a ze dne 2. června 1976, Kampffmeyer a další v. Komise a Rada (56/74 až 60/74, Recueil, s. 711, bod 6).

5 — Viz zejména rozsudky Soudního dvora ze dne 17. prosince 1981, Ludwigshafener Walzmühle a další v. Rada a Komise (197/80 až 200/80, 243/80, 245/80 a 247/80, Recueil, s. 3211, bod 51), a Soudu ze dne 25. června 1997, Perillo v. Komise (T-7/96, Recueil, s. II-1061, body 41 až 46).

být přijat tentýž akt buď proto, že toto protiprávní jednání, které mělo čistě formální nebo procesní povahu, neovlivňuje obsah tohoto aktu [6], nebo proto, že dotčený orgán musí tentýž akt vydat v každém případě na základě přesně stanovené pravomoci. V takovém případě, pokud nastala chyba, se lze domnívat, že škoda nebyla prokázána. Zdá se mi totiž správné neodškodňovat následky protiprávního aktu, který by musel být za stejných meritorních podmínek v každém případě přijat.

19. Projednávaný případ je zcela odlišný. V této věci se Komise omezila v podstatě na to, že před Soudem a dále Soudním dvorem vyjádřila, že na základě posuzovací pravomoci, která je jí svěřena, není vyloučeno, že poskytnutá podpora by byla mohla být stejná jako podpora stanovená v nařízení č. 1519/2000. Z toho vyplývá, že její protiprávní jednání nemůže být považováno za jednání, které by mohlo zapříčinit škodu, která může být nahrazena. Takové analýze brání podle mého názoru dva důvody.

20. První vyplývá z judikatury Soudního dvora. Jistě se stává, že přiznání posuzovací pravomoci ve prospěch Komise je prvkem, který může odůvodnit hypotetický charakter škody. Pokud je uchazeči o zaměstnání nebo uchazeči o zakázku odepřeno právo soutěžení z důvodu chyby, jíž se dopustilo Společenství, soud obecně odmítá nahradit *ztrátu příležitosti*, která z toho pro dotyčného vyplývá. Důvodem je to, že tento nemůže spoléhat na právo nebo legitimní očekávání k získání zaměstnání nebo dotyčné zakázky [7]. V tomto případě Komise disponuje širokou posuzovací pravomocí pro udělení zaměstnání nebo zakázky, neboť hmotná škoda vyplývající ze ztráty zvýhodnění, která by vyplývala ze získání zaměstnání nebo zakázky, se zdá být příliš neurčitá, aby bylo možné ji považovat za nahraditelnou. Tato judikatura je nicméně použitelná pouze v případě řádně vymezených ztrát příležitosti. Mimo tyto případy spočívá zásada v tom, že uznání posuzovací pravomoci dotčeného orgánu není překážkou vzniku nahraditelné škody [8]. V projednávaném případě se navrhovatelky dovolávají *ztráty výdělku* vyplývajícího z protiprávního neposkytnutí podpory, na kterou se domnívají, že mají nárok. Dotčena není diskreční pravomoc, kterou Komise mohla využít, pokud by protiprávní jednání nebylo spácháno, ale výsledek skutečného využití této pravomoci. V tomto případě, jak Soudní dvůr opakovaně tvrdil, je třeba jednoduše ověřit, že tvrzená škoda nepřesahuje rizika inherentní činnostem v dotyčném odvětví [9].

6 — Soudní dvůr tak ve věci United Brands v. Komise (rozsudek ze dne 14. února 1978, 27/76, Recueil, s. 207, bod 286) v tomto smyslu rozhodl, že pokud jde o stížnost týkající se zaujatého jednání Komise v řízení o hospodářské soutěži, „není možné se na základě žádné písemnosti ve spisu domnívat, že napadené rozhodnutí by nebylo přijato nebo mělo jiný obsah bez těchto sporných vyjádření, která jsou sama o sobě politováníhodná".

7 — Viz zejména rozsudky Soudu ze dne 29. října 1998, TEAM v. Komise (T-13/96, Recueil, s. II-4073, bod 76); ze dne 9. července 1999, New Europe Consulting a Brown v. Komise (T-231/97, Recueil, s. II-2403, bod 51); ze dne 17. března 2005, AFCon Management Consultants a další v. Komise (T-160/03, Sb. rozh. s. II-981, bod 112), a ze dne 6. dubna 2006, Camós Grau v. Komise (T-309/03, Sb. rozh. s. II-1173, bod 149).

8 — Viz zejména rozsudek ze dne 14. května 1975, CNTA v. Komise (74/74, Recueil, s. 533, body 21 a 42).

9 — Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 4. října 1979, Ireks-Arkady v. Rada a Komise (238/78, Recueil, s. 2955, bod 11), a ze dne 6. prosince 1984, Biovilac v. Evropské hospodářské společenství (59/83, Recueil, s. 4057, bod 28).

21. Druhým důvod se týká systému. Připuštění toho, že posuzovací pravomoc dotčeného orgánu může představovat měřítko skutečného charakteru škody, vytváří riziko, že bude žaloba na uplatnění mimosmluvní odpovědnosti z velké části zbavena svého užitečného účinku. Je totiž naprosto namístě se obávat, že napadený orgán se *obecně* spokojí s uvedením určité volnosti jednání za účelem prokázání, že tato volnost mohla být využita k dosažení téhož řešení, jako řešení, které způsobilo dovolávanou škodu. Toto rozšíření příčin vyloučení odpovědnosti je o to méně přijatelné, že žaloba na uplatnění odpovědnosti založená na článku 288 ES může být použita jednotlivci, kteří z důvodu přísných podmínek přípustnosti žaloby na neplatnost stanovených článkem 230 ES nemají možnost přímo zpochybnit jednání, jímž byla způsobena škoda, která jim údajně vznikla. V tomto ohledu připomínám, že Soudní dvůr již měl příležitost určit, že „žaloba na náhradu škody musí být posuzována s ohledem na celkový systém soudní ochrany jednotlivců založený Smlouvou“ [10].

22. Za těchto podmínek skutečnost, že Komise v dotčené oblasti a při stanovení výše podpory produkce disponovala určitým prostorem pro uvážení, sama o sobě neumožňuje popřít určitý charakter škody způsobené porušením pravidel o metodě stanovení uvedené podpory. Soud nepřihlédl k tomu, že v tomto případě je třeba dále ověřit, zda by Komise za okolností, za jakých by vytýkané protiprávní jednání nebylo spácháno, musela zachovat podporu na téže úrovni. Soud se podle mého názoru dopustil nesprávného právního posouzení, když založil svou analýzu na obecném uznání určitého prostoru pro uvážení dotčeného orgánu, aniž by přesně ověřil, zda zjištěné protiprávní jednání nemělo žádný vliv na zvolené řešení.

23. To však neznamená, že skutečnost, že orgán disponuje posuzovací pravomocí, není v rámci přezkumu žaloby na uplatnění mimosmluvní odpovědnosti Společenství relevantní. Je zjevné, že je důležitá, ale na jiných úrovních. Objevuje se nejprve v rámci první podmínky vzniku odpovědnosti. Připomínám, že judikatura pro prokázání dostatečně závažného porušení právní normy, jejímž cílem je svěření práv jednotlivcům, vyžaduje prokázání zjevného a závažného porušení mezi posuzovací pravomoci dotyčného orgánu Společenství tímto orgánem [11]. Je tedy důležité v tomto stádiu vymezit prostor pro uvážení, kterým dotčený orgán

10 — Rozsudek ze dne 26. února 1986, Krohn v. Komise (175/84, Recueil, s. 753, bod 27).

11 — Viz rozsudek ze dne 10. prosince 2002, Komise v. Camar a Tico (C-312/00 P, Recueil, s. I-11355, bod 54).

disponuje [12]. Tomuto úkolu se Soud věnuje v bodech 42 až 47 napadeného rozsudku [13].

24. Dále lze také oprávněně zohlednit rozsah a postavení tohoto prostoru pro uvážení v rámci hodnocení výše škody. Je tak pravda, že pokud Komise v této oblasti disponuje určitým prostorem pro uvážení při zjišťování základních údajů, jakož i při stanovení výše podpory, navrhovatelky nemohou oprávněně očekávat, že za jakéhokoli předpokladu dostanou maximální podporu rovnou rozdílu mezi minimální cenou zaplacenou producentovi ve Společenství a cenou suroviny v hlavních producentských třetích zemích po zohlednění čínských cen. To je smyslem analýzy Soudu provedené v bodech 73 až 76 napadeného rozsudku. V tomto případě je škoda způsobena výlučně neposkytnutím podpory ve výši, na kterou by měly navrhovatelky právo, pokud by nedošlo k pochybení týkajícímu se zohlednění čínských cen, ovšem s ohledem na opravné koeficienty, které byla Komise poté s ohledem na přizpůsobení výše podpory oprávněna použít [14].

25. Takovou analýzu bylo nicméně třeba vyhradit určení *rozsahu* tvrzené škody. Není možné ji zohlednit v rámci posuzování *skutečného charakteru* škody. Napadený rozsudek má mezi těmito dvěma otázkami rozdílné povahy určitý zmatek. Zdá se mi nezpochybnitelné, že přesný dopad způsobeného pochybení je obtížné prokázat z důvodu rozdílných údajů, které Komise může zohlednit. To ovšem spadá především do přezkumu dopadu vzniklé škody. Je důležité nejprve ověřit, zda škoda skutečně vznikla, tedy zda porušení pravidel pro stanovení podpory mělo negativní dopad na situaci navrhovatelek.

26. V rámci žaloby na určení odpovědnosti je namístě správně rozlišovat ověření existence škody a určení přesného dopadu této škody na situaci dotčených osob. Je možné, že rozsah škody se ukazuje v praxi jako velmi omezený. Aby byla ovšem prokázána skutečná a určitá škoda, postačí konstatovat, že její vznik není ani čistě hypotetický, ani pouze možný a že způsobuje vyčíslitelnou ztrátu. Určitá škoda není škoda, kterou je možné přesně vypočítat, je to škoda, která běžně vyplývá z jednání napadeného orgánu a kterou lze hospodářsky vyčíslit. Ustálená judikatura ostatně uvádí, že článek 288 ES „nebrání předložení věci Soudnímu dvoru,

12 — Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 12. července 2005, Komise v. CEVA a Pfizer (C-198/03 P, Sb. rozh. s. I-6357, bod 66).

13 — Viz pro srovnání s napadeným rozsudkem rozsudek Soudu ze dne 18. září 1995, Nölle v. Rada a Komise (T-167/94, Recueil, s. II-2589, bod 89).

14 — Viz bod 31 tohoto stanoviska.

aby určil odpovědnost Společenství za bezprostředně hrozící a s dostatečnou jistotou předvídatelné škody, i když škoda nemůže být ještě přesně vyčíslena“ [15].

B – *Správná kvalifikace škody*

27. Z výše uvedeného vyplývá, že posouzení určitosti škody Soudem musí být považováno za nesprávné. Toto pochybení může mít za následek zrušení napadeného rozsudku, ledaže by se jeho výrok jevil jako opodstatněný z jiných právních důvodů [16]. Je tedy třeba ověřit, zda byl Soud, s ohledem na analýzu provedenou v napadeném rozsudku a skutečnosti vyplývající ze spisu, oprávněn přijmout podobné řešení.

28. Na první pohled vykazuje projednávaná věc určitou podobnost s předchozí věcí, ve které Soudní dvůr rozhodl o zamítnutí žaloby na určení odpovědnosti z důvodu, že tvrzené ztráty nebyly prokázány.

29. Ve věci Lesieur Cotelle a další v. Komise [17] tvrdili zpracovatelé semen řepky olejné, že z důvodu zrušení finančních vyrovnání došlo ke snížení cen jejich produktů, které nebylo nahrazeno podporou, na kterou se domnívali, že měli nárok. Soudní dvůr upřesňuje, že vykládá argumentaci navrhovatelek zejména v tom smyslu, že „navrhovatelky které byly uvedeny v omyl zavedením systému vyrovnávacích částek, byly přinuceny zásobovat se semeny pocházejícími ze Společenství a požádat o předběžné stanovení odpovídající podpory, protože předpokládaly, že nákup semen na světovém trhu se pro ně stane zvláště nákladným z důvodu povinnosti platit vyrovnávací částky, [...] protože se tato domněnka po sporném zrušení ukázala být jako nesprávná a mezitím byly zbaveny možnosti zásobovat se levněji na světovém trhu, vznikla jim škoda, za niž považují odpovědné Společenství“ [18]. Podle Soudního dvora nicméně nebyly takto tvrzené ztráty jasně prokázány. Očekávaná podpora nebyla jednak bezprostředně spojena s existencí zpochybňovaného režimu. Zavedení režimu vyrovnávacích částek totiž nesměřovalo bezprostředně k ochraně producentů Společenství, ale k zabránění narušení obchodu uvnitř Společenství [19]. Krom toho není zjevné, zda byli zpracovatelé postiženi snížením ceny

15 — Rozsudek ze dne 14. ledna 1987, Zuckerfabrik Bedburg a další v. Rada a Komise (281/84, Recueil, s. 49, bod 14).

16 — Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 9. června 1992, Lestelle v. Komise (C-30/91 P, Recueil, s. I-3755, bod 28).

17 — Rozsudek ze dne 17. března 1976 (67/75 až 85/75, Recueil, s. 391).

18 — Bod 20.

19 — Body 26 a 47.

jejich produktů. Naopak, Soudní dvůr upřesňuje, že „opakované tvrzení [Komise], že úroveň cen na společném trhu zůstala po tomto zrušení nezměněna, nebylo vážně zpochybněno“ [20].

30. Ačkoli se zdá, že projednávaná věc umožňuje podobný výklad argumentů účastníků řízení, týká se zcela jiných skutečností. Jednak má režim podpory, jehož použití bylo v projednávaném případě shledáno jako nesprávné, za cíl podpořit produkci určitých zpracovávaných produktů, které „mají zvláštní význam v oblastech Společenství nacházejících se kolem Středozemního moře“, tím, že ji chrání před mezinárodní hospodářskou soutěží, kde jsou produkční ceny znatelně nižší. [21] Krom toho se v projednávaném případě nezdá vážně zpochybnitelné, že chyba ve výpočtu, jíž se Komise dopustila, měla negativní dopad na situaci navrhovatelek. Podle mého názoru to vyplývá ze dvou skutečností jasně prokázaných v analýze provedené Soudem.

31. Zaprvé, ze základního nařízení vyplývá, že výše cen zaplacených producentům ve třetích zemích představuje základní a nepostradatelný prvek při stanovení podpory [22]. V tomto smyslu Soud v bodu 57 napadeného rozsudku prohlásil, že „Komise tedy *měla* zohlednit čínskou cenu“ ve výpočtu podpory poskytované pro sporný rok [23]. Zadruhé, z napadeného rozsudku jasně vyplývá, že chyba, jíž se dopustila Komise, měla za důsledek přecenění ceny suroviny v hlavních producentských zemích [24]. Tato cena přitom tvoří část základního kritéria pro stanovení výše podpory, jak je stanoveno v čl. 4 odst. 2 písm. a) základního nařízení. Zvýšení této ceny vede ke snížení rozdílu mezi náklady na surovinu ve Společenství a náklady na surovinu v hlavních třetích konkurenčních zemích, a v důsledku toho ke snížení skutečného základu výše podpory. Není sice vyloučeno, že správně stanovený základ se dále upraví podle ostatních kritérií, a zejména pomocí opravného koeficientu stanoveného v písm. c) téhož ustanovení. Zdá se nicméně zjevné, že nesprávné použití základního kritéria v uvedeném smyslu může mít na konečné stanovení výše podpory *a priori* pouze negativní dopad.

32. Podle ustálené judikatury žalobci přísluší povinnost předložit soudu Společenství důkazní materiály k prokázání existence a rozsahu škody, která mu údajně vznikla [25]. V projednávaném případě navrhovatelky jasně prokázaly, že nové určení správné ceny suroviny by nutně vedlo ke zvýšení výše

20 — Bod 19.

21 — Druhý bod odůvodnění základního nařízení.

22 — Čtvrtý bod odůvodnění základního nařízení.

23 — Kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

24 — Soud připomíná v bodu 67 napadeného rozhodnutí, že Komise připouští, že zohlednění čínské suroviny mohlo vést k podstatnému snížení odhadované ceny suroviny v hlavních producentských a vyvážejících zemích.

25 — Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 7. května 1998, Somaco v. Komise (C-401/96 P, Recueil, s. I-2587, bod 71).

přijaté podpory. Za těchto podmínek náleží Komisi, aby prokázala, že za okolností projednávaného případu a s ohledem na veškeré údaje, jimiž disponuje, nemůže být tento zásah opodstatněn. Nemůže se spokojit s tvrzením, což podle toho, co je uvedeno v bodu 67 napadeného rozsudku, učinila, že na základě diskreční pravomoci, která jí náleží, nebylo zvýšení podpory jisté. Dále jí náleží, aby prokázala, že zachování podpory na úrovni stanovené ve sporném nařízení bylo v souladu se správným použitím kritérií stanovených v čl. 4 odst. 2 základního nařízení. Zdá se přitom, že taková analýza v projednávaném případě chybí.

33. Z toho vyplývá, že tvrzená škoda měla být posuzována jako škoda, která má skutečný a určitý charakter.

C – *Námitka Komise*

34. Komise nicméně tvrdí, že škoda je skutečně prokázána pouze tehdy, pokud lze tvrdit, že nebylo dosaženo cíle podpory, jak vyplývá z čl. 4 odst. 2 základního nařízení, tedy umožněn odbyt produktů Společenství. Přitom vše podle ní nasvědčuje tomu, že částka stanovená v nařízení č. 1519/2000 umožnila tento cíl splnit.

35. Tato námitka může být chápána dvěma různými způsoby. Ať už je výklad jakýkoli, je třeba ji zamítnout.

36. Nejprve se zdá, že Komise takto zamýšlí napadnout samotný princip zpochybnění své odpovědnosti. Zdá se, že se domnívá, že protiprávnost jednání, jež jí je vytýkána, neměla na výsledek jejího jednání, které bylo v souladu s cílem uděleným základním nařízením, rozhodující vliv. Pokud je smysl její námitky takový, musela by odpůrkyně v řízení o kasačním opravném prostředku, aby námitka mohla uspět, podat vzájemný kasační opravný prostředek, kterým zpochybní posouzení legality svého jednání Soudem. Bez tohoto kroku musí být analýza Soudu, jež dospěla k závěru o existenci protiprávního jednání, které může vyvolat mimosmluvní odpovědnost Společenství, zachována s konečnou platností a nemůže být zpochybněna. V tomto ohledu je námitka nepřípustná.

37. Komise nicméně také touto námitkou tvrdí, že skutečnost, že produkce Společenství měla dobrý odbyt během sporného hospodářského roku v souladu s cílem

popsaným v základním nařízení, prokazuje, že nařízení č. 1519/2000 nezpůsobilo žádnou nahraditelnou škodu. Cituje v tomto ohledu dopis generálního ředitele pro zemědělství zaslaný navrhovatelkám dne 7. ledna 2003, ve kterém prohlásil : „*A posteriori* konstatuji, že podpora byla stanovena ve výši, která se nejeví tak, že by odvětví znevýhodňovala. Během hospodářského roku 2000/2001 dosáhlo odvětví Společenství v oblasti rajčat ve dvou po sobě jdoucích letech rekordní úrovně zpracování."

38. Aby byla prokázána chyba skrytá v tomto argumentu, je namístě krátce vysvětlit složitou organizaci zavedenou v tomto odvětví Společenstvím. Tato organizace spočívá na ochranném opatření a na systému dvojitých smluv. Ochranné opatření je stanoveno základním nařízením. Uvádí, že minimální cena placená producentům rajčat se stanoví před začátkem každého hospodářského roku, jenž je obvykle v červenci. Zároveň je zpracovatelům rajčat, kteří platí producentům cenu nejméně rovnou minimální ceně, poskytována podpora. Její výše je stanovena tak, aby umožnila „vyrovnat rozdíl mezi cenami placenými ve Společenství a cenami placenými ve třetích zemích" [26]. Toto opatření je doplněno systémem smluv stanovených nařízením Komise (ES) č. 504/97 ze dne 19. března 1997, kterým se provádí nařízení č. 2201/96 [27]. Podle tohoto systému jsou mezi zpracovateli a producenty rajčat uzavírány smlouvy o „smlouvě budoucí" dokonce před obdobím výsadby. Cílem tohoto systému je „podpořit zpracovatele, aby zohledňovali skutečné potřeby zpracovatelského odvětví, a v důsledku toho přizpůsobili jejich osázené plochy" [28] *(neoficiální překlad)*. Je třeba poznamenat, že tyto smlouvy se týkají množství, aniž by uváděly ceny k zaplacení [29]. Až po stanovení minimální ceny a podpory produkce jsou podepisovány na základě těchto smluv „zpracovatelské smlouvy", které obsahují ceny k zaplacení [30].

39. Tento stručný popis ukazuje, že odbyt produkce Společenství spočívá především na důvěře zpracovatelů v řádné použití mechanismů podpory stanovených Společenstvím. Systém smluv o smlouvě budoucí podporuje zpracovatele v zahájení odbytu produkce Společenství oproti podpoře dokonce před tím, než znají výši minimální ceny a výši podpory. V okamžiku tohoto závazku není jistě zaručeno, že tato podpora pokryje veškeré obchodní riziko spojené s nákupem rajčat ve Společenství. Zpracovatelé nicméně musí mít alespoň záruku, že podpora bude stanovena za řádných podmínek v souladu s čl. 4 odst. 2 základního nařízení. Komise

26 — Čtvrtý bod odůvodnění základního nařízení.

27 — Úř. věst L 78, s. 14.

28 — Sedmý bod odůvodnění nařízení č. 504/97.

29 — Článek 6, odst. 2 nařízení č. 504/97.

30 — Článek 7 nařízení č. 504/97.

tím, že nesprávně uplatnila systém podpory, přispěla k tomu, že na navrhovatelky byla znovu přenesena část hospodářského rizika, jemuž podle systému zavedeného Společenstvím neměly být vystaveny.

40. Proto se mi zdá, že odpůrkyně v řízení o kasačním opravném prostředku se začala nesprávně dovolávat dodržení cíle, jehož uskutečnění bylo svěřeno navrhovatelkám se zárukou, že při správném použití základního nařízení získají podporu. Komise se nemůže dovolávat výsledku, který sama ohrozila tím, že nesprávně uplatnila kritéria, která jí k dosažení tohoto výsledku byla uložena, výsledku, jejž v žádném případě nemohla v okamžiku, kdy došlo k vytýkanému protiprávnímu jednání, předvídat. Z toho vyplývá, že tato námitka je zcela neopodstatněná.

III – Důsledky analýzy

41. Je namístě určit, že první důvod kasačního opravného prostředku předložený navrhovatelkami je opodstatněný, a tedy vyhovět návrhu na částečné zrušení napadeného rozsudku. Vzhledem k tomu, že ostatní důvody kasačního opravného prostředku směřují proti téže části napadeného rozsudku, není potřeba je zkoumat.

42. V souladu s čl. 61 prvním pododstavcem Statutu Soudního dvora Soudní dvůr zruší rozhodnutí Soudu, je-li kasační opravný prostředek opodstatněný. Soudní dvůr pak může buď vydat sám konečné rozhodnutí ve věci, pokud to stav soudního řízení dovoluje, nebo věc vrátit zpět Soudu k rozhodnutí.

43. Soud neměl příležitost posoudit, zda třetí podmínka odpovědnosti Společenství, týkající se příčinné souvislosti mezi protiprávností vytýkaného jednání a skutečností škody, byla splněna, ani rozhodnout o přesné povaze a míře škody vzniklé navrhovatelkám, pročež nelze ve sporu rozhodnout. Je významné, že Soud disponuje svrchovanou pravomocí, aby provedl tato ověření, jež předpokládají posouzení složitých skutečností a údajů, a aby se případně vyslovil ohledně vhodnosti vyzvat účastníky řízení, aby se dohodly na výši náhrady způsobené škody. Je tedy třeba vrátit věc zpět Soudu a rozhodnout, že o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto později.

IV – Závěry

44. Ze všech předcházejících úvah vyplývá, že Soud se dopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že tvrzená škoda nemůže mít určitý charakter. V důsledku toho navrhuji Soudnímu dvoru, aby:

„— zrušil rozsudek Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 17. března 2005, Agraz a další v. Komise (T-285/03), a

— vrátil věc zpět Soudu prvního stupně.“